

SLOVENSKI PRAVNIK.

Leto XXXVI. V Ljubljani, decembra meseca 1922. Štev. 10.—12.

Ivan Kavčnik †.

Društvo Pravniki tuguje ob svežem grobu svojega prvega in edinega častnega člana Ivana Kavčnika, predsednika viš. deželnega sodišča v Ljubljani. Z njegovo prerano smrtjo je društveno glasilo, Slov. Pravniki, izgubilo za vedno svojega najvztrajnejšega, odličnega sodelavca.

Sedaj pokojnega Ivana Kavčnika in naše pravniško društvo je nad trideset let vezalo tesno, dejansko prijateljstvo. Ko je Ivan Kavčnik odhajal leta 1914 iz Ljubljane kot dvorni svetnik vrhovnega sodišča na Dunaj, je na poslovilnem večeru, ki mu ga je priredilo društvo, iskreno povedal, »da se rad spominja, kako je pred mnogimi leti stopil v ožji literarni stik z društvom Pravnikom in kako mu je bila lastna potreba, gojiti to zvezo, ki je tako postala neločljiva.« (Slovenski Pravniki, 1914 str. 223.)

Rečeni stik se je bil pričel l. 1891, ko je I. Kavčnik kot sodni pristav v Kranju priobčil v društvenem glasilu »Pripomnje k odločbi najvišjega sodišča z dne 10. marca 1891, v knjigi judikatov št. 123«, ki je določala preračunavanje terjatev, nastalih pred l. 1799, a plačljivih po 1. novembru 1858 (razmerje med goldinarjem dunajske veljave in goldinarjem nove avstr. veljave). V rahli kritiki tega judikata je Kavčnik podal znamenito staro gradivo za presojo vrednosti terjatev ob padanju vrednosti papirnega denarja. V današnji dobi bi razprava o tem ali sličnem predmetu ne bila nič posebnega. Za oni minuli čas je pa le vprašati, kako to, da se je Kavčnik s tem strokovnim

spisom, ki je bil menda njegov prvorojenec, lotil baš tega tedaj apartnega vprašanja.

Odgovor na to pokaže osnovno lastnost Kavčnika, ki je napravila iz njega odličnega sodnika in jurid. pisatelja. Kavčnik ni pristopal k jurističnim problemom zato, ker so problemi, marveč zato, ker je hotel biti vesten in temeljit sodnik. Pozitivno se lahko trdi, da so premnogi njegovi juristični spisi nastali le vsled in radi njegove prakse. Če mu je bilo treba pre-mišljevati slučaj, premislil ga je temeljito s pomočjo literature in judikature. In sad tega ni bila le dobra odločba, marveč tudi razprava v Slov. Pravniku, v kateri je pokazal in utemeljil svoje lastno mnenje. O »vrednotah« (valutah) priobčil je daljšo razpravo še v Slov. Pravniku l. 1900. Baval se je tudi literarno s temi stvarmi, ker so mu pač prišle v praksi pod roko stare vknjižene terjatve, katerih vrednost je bilo treba preračunati na tekočo veljavo. Iz prakse je tudi potekla koj l. 1892 v Slov. Pravniku Kavčnikova obsežna razprava o pozivnih pravnih, v kateri je kritično obdelal sporna vprašanja o pozivni pravdi zaradi hvalisanja in o pozivu pri nameravani stavbi (sosedsko pravo). Tu je bil nanesel vso dotično teorijo in judikaturu. In tako je dala vestna praksa pobudo skoraj vsem njegovim nadaljnim člankom, ki jih je priobčeval v društvenem glasilu. List sam pa mu je bil tudi pobuda, v njem je nekako račun dajal o svojem sodniškem delu, kar mu je bilo obenem zadoščenje, in zato je tako lepo javno priznaval, da mu je zveza z društvom lastna potreba.

Ko je l. 1893. prišel za pristava dež. sodišča v Ljubljano, je takoj zastavil svoje moči pri delu društva Pravnika. Na glavni skupščini v januarju 1894. je stavil več praktičnih predlogov in zlasti opozarjal na nejasne jezikovne določbe vladnega načrta za novi civ.-pravdni red. Izvoljen je bil v odbor in v odsek za društveni list in obdržal te funkcije deset let do l. 1904. Deloval je zlasti za društveno knjižnico (čitalnico) in pri društvenih predavanjih. Na njegov predlog je dalo društvo Pravniki iniciativo za poljudna znanstvena predavanja, ki so se vršila l. 1901. in 1902. v Ljubljani.

Posebno veliko zaslugo si je pa pridobil I. Kavčnik, da je priredil novi izvršilni red za društveno zbirko zakonov. Po-

nudil se je za to delo društvu sam v seji 29. aprila 1901., a že v seji 4. oktobra istega leta je poročal, da je rokopis dogotovljen z vsemi zakoni, naredbami in judikati (nabranimi tudi iz češkega Pravnika ter Slov. Pravnika). Pri tem se je držal, kakor je bilo sploh njegovo pravilo, uradnih prevodov. Vendar pa je našel v teh prevodih nad 700 izrazov, ki jih je bilo treba preurediti v svrhu enotne terminologije. To je po sklepu odbora opravil Kavčnik osebno na Dunaju s sodelovanjem g. dr. F. Vidica, tedanjega slov. urednika drž. zakonika, in g. dr. J. Babnika, tedanjega ministrskega tajnika. Tudi se je nekaj, pa le malo uradnih terminov nadomestilo z novimi, primernejšimi. To je bilo zopet predloženo društvenemu odboru, ki je lahko vse odobril in poleg tega — po želji — odločil, da je rabiti s o-diš-č-e namestu s o d n i j a, ki se je bila zopet začela vrivati potom uradnih prevodov. Tako premišljeno in dovršeno delo je šlo julija meseca 1902. v tisk in še istega leta izšlo kot III. zvezek društvene zbirke zakonov. Obudilo je občno priznanje, ki se je obdržalo do današnjega dne. Kavčnik je bil odklonil vsak honorar in prepustil tudi čisti dobiček, ki se je kmalu pokazal, društvu Pravniku. Po vsej pravici se mu je društvo skušalo oddolžiti s tem, da ga je na skupščini dne 26. januarja 1903. izvolilo soglasno za svojega prvega častnega člana.

L. 1903. je bil I. Kavčnik prevzel tudi priredbo civilno-pravdnih zakonov za društveno zbirko zakonov. Vendar pa je po nekih mesecih izjavil, da te naloge ne more izvršiti, ker mu je bilo tedaj poverjeno sodno nadzorništvo za okrožje višjega dež. sodišča tržaškega, združeno z mnogim potovanjem po Primorju. Prineslo pa je to druge koristi društvu in Slov. Pravniku. Iz stvarnih in jezikovnih ozirov je I. Kavčnik obudil zanimanje za društveni list tudi med hrvatskimi pravniki in dosegel, da je tedanji predsednik viš. dež. sodišča tržaškega A. Gertscher dal naročiti Slov. Pravnika za vsa podrejena mu sodišča, pričakujoč, da bo list prinašal sestavke in pravne slučaje tudi na hrvatskem jeziku. To se je kolikor toliko izpolnjevalo in I. Kavčnik je sam l. 1907. priobčil v Slov. Pravniku izborno študijo »O agrarnim i nasljednopravnim odnošajima u Primorju i njihovoj pravnoj uredbi«.

Ko smo l. 1914. mislili praznovati društveno petindvajsetletnico, je I. Kavčnik rad stopil na čelo odbora, ki je bil izvoljen, da pripravi primerno praznovanje, zlasti slavnostni zbornik. Začel je to delo, obrnivši se do strokovnih pisateljev za prispevke, in ga tudi s polnim zanimanjem nadaljeval, ko se je poleti preselil kot dvorni svetnik vrhovnega sodišča na Dunaj. Ko pa je potem izbruhnila svetovna vojna, se je opustilo slavnostno praznovanje, vendar pa so se odlični spisi, ki jih je bil nabral Kavčnik, priobčili v Slov. Pravniku še isto leto.

Po prevratu, ko je bil zasedel predsedništvo višjega deželnega in obenem kasacijskega sodišča za Slovenijo, je Ivan Kavčnik poleg vsega svojega organizacijskega dela ali pravzaprav zaradi tega dela hitro mislil tudi na društvo Pravniki. Na izredni glavni skupščini v decembru 1918., ki se je sklicala po njegovi iniciativi, je zlasti želel, da bi društveno glasilo postalo nekaj poloficiozni organ in da bi društvo prepustilo svojo knjižnico za snujčo se sodno biblioteko. Pokazal je s tem zopet svoje lepe praktične namene, ki so ga sploh spremljali v njegovem obsežnem delovanju. Tudi v novi dobi je I. Kavčnik ostal društvu in njegovemu glasilu najzvestejši prijatelj, večkrat tudi buditelj in dejanski sotrudnik. Ni ga bilo zadnji čas društvenega sestanka, da bi ne bil nanj prihitel I. Kavčnik od svoje delavne mize, da bi se ne bil udeleževal diskusije, če že ni sam predaval.

To vse je bil prerano umrli Ivan Kavčnik društvu Pravniki in njegovemu glasilu v dolgi dobi nad trideset let.

S tem pa je tudi rečeno, kaj je bil Ivan Kavčnik narodu, ki se je moral do pred kratkim boriti za enakopravnost svojega jezika v uradih in moral dokazovati, da so njegovi sinovi kos svojim nalogam v javni upravi in v pravoznanstvu. Ivan Kavčnik je to klasično izpričal po svojih sposobnostih, svoji vestnosti in marljivosti kot sodnik in pisatelj. Če bi ne bilo tako, ne bi bilo možno, da je bil v tedanjih razmerah kot Slovenec od dež. sodišča v Ljubljani poklican preko močnih političnih intrig med lord-sodnike na Dunaju. In znabiti je bila baš srečna usoda, da smo ga imeli, ko je bilo treba takoj po prevratu hitro organizirati višje sodstvo za Slovenijo. Saj vse, kakor se je to krasno izpolnilo, da smo še danes v tem pogledu zavidanja

vredni, je Kavčnikova zasluga v obilni meri. Last not least — centralna knjižnica v justični palači, ki jo je tako hitro zasnoval in obogatil, bo tudi stalen spomenik njegove skrbi za pospeševanje dobrega pravosodstva in pravnega znanja vobče.

Ivan Kavčnik je moral umreti, ko se je bil ravno dobro pripravil, da pomaga pri ujedinenju prava v naši mladi državi. Pripravljal se je za težavni problem od prevrata sem s tem, da je dosledno, kakor malokdo drugi proučeval pravo in uredbe srbskega dela domovine, da je v ta namen potoval, iskal literarnih, pa tudi osebnih stikov s pravniškimi avtoritetami. Zlasti na polju civilnopravnih zakonov in uredb si je pridobil mnogo primerjajočega znanja, katero bi ga, specialnega strokovnjaka sploh, odlično usposobilo za sodelovanje pri izenačenju zakonov. Tudi tu bomo ga pogrešali.

Ivanu Kavčniku, možu izvrstnih lastnosti in del, je v jugoslovanskem pravništvu zagotovljen trajen, časten spomin. Najzvesteje ga bo čuvalo društvo Pravniki.

Pravni spisi I. Kavčnika (poleg gori navedenih) v Slov. Pravniku:

- L. 1894: O jezikovnemu vprašanju v načrtu novega civilnega postopka.
 O pooblaščenji v načrtu civ. postopka.
 O meji pristojnosti med okr. sodišči in sodnimi dvori v načrtu zakona o sodnosti.
- L. 1897: O določbah § 61 — 64 jurisdikcijskega pravilnika.
- L. 1898: Iz eksekucijskega reda. I. o zastavni pravici na premičninah. — II. O uporabnosti določb § 280 eks. r. — III. O dražbenih pogojih. — IV. O ustavljenju prisilne uprave. — V. O opravi izvršil na premičnine temeljem listin iz Ogrske ali Hrvatske.
 Ročno znamenje (križ) na pravnih listinah.
- L. 1899: § 39 izvrš. reda pa izbris prisilno vknjižene zastavne pravice.
 O pristopu k dražbenemu postopanju.
- L. 1900: O vrednotah (valutah).

- L. 1904: Juristični paberki. I. Neposrednost na drugi stopnji. — II. Nekaj o sodnih poravnava. — III. K § 46 jur. n. — IV. Vknjiženi užitek in prisilna uprava. — V. O zopetni dražbi.
- L. 1906: Družbe z omejeno zavezo.
- L. 1911: Opazke k izvrš. redu z ozirom na lex ferenda.
- L. 1914: Načrt hrvatskega civ. pravnega reda.
- L. 1914: Načrt hrvatskega civ. pravnega reda.
- L. 1920: O ujedinjenju prava.
Projekt zakona o uredjenju i nadležnosti sudova.
- L. 1921: Gradj. sudski postupak Kraljevine Srbije. (Tudi posebna brošura.)

Ivan Kavčnik se je porodil dne 29. avgusta 1858. v Dragomeru (ljubljska okolica), sin kmetskih roditeljev. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani z maturo l. 1878. (Sošolci: † dr. Frančišek Lampe, † notar in skladatelj Stanko Pirnat, † pisatelj Matej Brence, † sodnik in pisatelj Jos. Škofič, dr. Danilo Majaron, Anton Mikuž). Na Dunaju je prebil, enoletni prostovoljec, častniški izpit in v jeseni l. 1880. pravnozgodovinski državni izpit. Ostaia dva izpita je opravil na univerzi v Gradcu l. 1882., oziroma l. 1883. Dne 26. februarja 1883. je vstopil za pravnega praktikanta pri dež. sodišču v Ljubljani in bil leto kasneje imenovan za avskultanta. V aprilu l. 1885. je prevzel službo mestnega policijskega komisarja v Ljubljani, katero je pa popustil, in je bil, medtem prebivši v marcu 1886. sodniški izpit v Gradcu, potem dne 6. oktobra 1886. zopet imenovan za sodnega avskultanta. Začetkom decembra 1889. je I. Kavčnik postal sodni pristav v Kranju, odkoder je v marcu l. 1893. prišel v Ljubljano kot pristav dež. sodišča. L. 1897. je bil imenovan tajnikom istega sodišča in mu je bil ob uvedbi novih civilnopravnih zakonov poverjen izvršilni oddelek okr. sodišča. Ko je bil določen za sodnega nadzornika v področju viš. dež. sodišča v Trstu, dobil je v septembru 1903. naslov in značaj deželno sodnega svetnika. Pravi svetnik je postal l. 1905. in bil dve leti votant trgovskega senata in v kazenskih senatih, v letih 1907. do 1911. redno votant in predsednikov namestnik v trgovskem in prizivnem senatu, obenem referent za trgovski register, v l. 1912.—1914. predsednik III. (prizivnega) senata ter v upravnem in personalnem senatu. Medtem je bil v decembru 1909. postal svetnik viš. dež. sodišča. Obenem je opravljal sodno nadzorništvo v Primorju do l. 1914., ko je bil dne 12. junija imenovan za dvornega svetnika pri najvišjem sodišču. Tu vsled nemških vplivov ni bil referent za graško okrožje, ampak za Primorje in Dalmacijo. Po prevratu je bil že z naredbo Narodne vlade od 18. novembra 1918. imenovan za prvega predsednika višjemu deželnemu sodišču v Ljubljani. — Ivan Kavčnik je živel izza leta 1885. v srečnem zakonu z gospo Cecilijo, roj. Pirnatovo ter zapustil poročeno hčer in tri

odrasle, akademsko nabražene sinove. Postave je bil srednje, a krepke, značaja mirnega in skromnega. Bolezni skoraj ni poznal. Koncem avgusta se je pa v nevihti na potu v svoj urad močno prehladil in vsled tega preminul dne 1. oktobra po polnoči. Svečano je bil pokopan dne 3. oktobra popoldne pri Sv. Križu.

Novo meddržavno kazensko pravo.

Univ. prof. dr. Lapajne.

Uvod. Ako bi imeli abstrakten pojem delikta, ako bi vsaka država zasledovala vse delikte, zagrešene na njenem ozemlju, in samo te, druge hudodelce pa izročala, ako bi si končno vsaj države evropskega kontinenta zaupale, da bodi z judiciranjem v eni državi konsumirana kazenska pravica za vse druge, bi ne imeli potrebe »meddrž. kaz. prava«. Ali pri današnjem razvitku in razvijanju javnega meddrž. prava manjkajo še skoraj vse gori navedene domneve in se tudi ni nadejati njih izpolnitve. Vsak dan nas prepričuje, da države dejanj, ki ogrožajo sosedno državo v njenem obstanku, ne le ne zasledujejo, ampak celo pospešujejo. Zato ne more nobena država omejiti svoje kazenske jurisdikcije s kolizijsko normo t. zv. teritorialnega načela, marveč zasleduje poleg deliktov, izvršenih na njenem ozemlju, še druge po t. zv. realnem, personalnem in končno univerzalnem načelu.

Prvo vprašanje, na katero daje odgovor meddržavno kaz. pravo vsake države, se torej tiče obsega njene kazenske jurisdikcije preko teritorialnega načela. Povsem drugo vprašanje je, katero materialno kazensko pravo uporabljaj država na delikte, zagrešene izven državnega ozemlja, torej v področju svoje razširjene kaz. jurisdikcije? Tudi na to vprašanje je dolžno odgovoriti »meddrž. kaz. pravo«. Da bi se meje kazenskopravnih norm ustavile že ob meji države, za katero je bil kaz. zakonik izdan, in da bi se kaz. dejanje smelo presoјati vedno le lege delicti commissi, tega ne dopušča nobena država iz razlogov, kakor so gori navedeni. Na drugi strani pa tudi ni dopustno sklepati, da sme država v